

Łotwa: nowy rząd pod przewodnictwem Eviki Siliņi

Bartosz Chmielewski

15 września łotewski parlament (Saeima) udzielił wotum zaufania rządowi premier Eviki Siliņi. Poparło go 53 ze 100 deputowanych, a 39 było przeciw. Nowy gabinet utworzą trzy siły polityczne: centroprawicowa Nowa Jedność (Jaunā Vienotība, JV), oligarchiczny Związek Zielonych i Rolników (Zaļo un Zemnieku savienība, ZZS) oraz lewicowe ugrupowanie Postępowi (Progresīvie, P). JV przypadnie urząd premiera oraz siedem tek ministerialnych, a ZZS będzie kontrolować cztery resorty oraz obsadzi fotel przewodniczącego parlamentu, a P obejmie trzy ministerstwa. Nowy rząd – poza członkami ugrupowań wchodzących w jego skład – poparł także poseł niezależny Oļegs Burovs.

Zawiązanie nowej koalicji stało się konieczne po podaniu się do dymisji 17 sierpnia poprzedniego gabinetu pod kierownictwem premiera Krišjānisa Kariņša (JV). Jego rezygnacja to efekt trwającego od końca maja br. kryzysu koalicyjnego. Partnerzy JV – Zjednoczenie Narodowe (Nacionālā apvienība, NA) i Zjednoczona Lista (Apvienotais saraksts, AS) – nie poparli kandydata JV Edgarsa Rinkēviča w wyborach prezydenckich. Głowa państwa została wybrana przy wsparciu – ówczesnie opozycyjnych – ZZS i P. Po tym incydencie Kariņš postanowił zmienić funkcjonowanie koalicji rządowej za pomocą rozszerzenia jej o nowych partnerów. Trwające ponad trzy miesiące negocjacje z różnymi ugrupowaniami parlamentarnymi nie przyniosły skutku. Ostatecznie 11 sierpnia członkowie NA i AS odrzucili ultimatum premiera dotyczące kwestii programowych i zmian na stanowiskach ministerialnych, a koalicja rozpadła się.

Priorytetami nowego gabinetu będą uchwalenie ustawy budżetowej na przyszły rok oraz zakończenie przedłużających się reform społeczno-gospodarczych, zwłaszcza dotyczących edukacji, finansowania ochrony zdrowia i rozbudowy infrastruktury drogowej. Wśród zapowiedzi znajdują się również obniżenie wysokich taryf energii i zmniejszenie kosztów kredytów. Koalicja zamierza też ratyfikować konwencję stambulską oraz przyjąć ustawę o związkach partnerskich.

Komentarz

- Nowy układ rządowy wydaje się doraźnym sojuszem na rzecz przeprowadzenia konkretnych reform. Scenariusz, w którym gabinet ten przetrwa do końca obecnej kadencji parlamentu w 2026 r., jest mało prawdopodobny. Świadczą o tym także nie najlepsze stosunki między koalicjantami. JV i P starli się latem w stołecznym samorządzie – centroprawica obaliła mera Rygi popieranego przez P i obsadziła na tym stanowisku dotychczasowego wicemera z JV. Również relacji między ZZS a JV nie można uznać za dobre. Obie partie kilkakrotnie współtworzyły rządy, jednak w ostatnich

latach JV wykluczała możliwość współpracy z ZZS. Powodem miała być działalność na zapleczu tej partii kontrowersyjnego oligarchy Aivarsa Lembergsa, objętego amerykańskimi sankcjami.

- Obecny układ polityczny, w którym JV obsadza wszystkie najważniejsze stanowiska (premier, prezydent, mer stolicy), paradoksalnie stanowić będzie dla szefowej rządu i jej ugrupowania duże wyzwanie. Z jednej strony realizacja decyzji politycznych powinna być wprowadzić o wiele łatwiejsza, lecz z drugiej wszelkie porażki lub brak skuteczności zostaną jednoznacznie przypisane Nowej Jedności.
- Reformy szkolnictwa i służby zdrowia są bardzo pilne i zapowiadano je od miesięcy. Sektor zdrowia publicznego przeżywa długotrwały kryzys finansowy, który może skutkować utratą płynności przez nawet największe placówki w kraju. Na Łotwie regularnie powtarzają się też protesty medyków. Kontynuowanie wdrażania zmian w edukacji publicznej oznacza w praktyce dalszą optymalizację sieci szkół, czyli likwidację lub łączenie placówek w gminach o małej liczbie dzieci.
- O postulowanych reformach społeczno-obyczajowych debatowano już kilkakrotnie. Dotychczas ratyfikacja konwencji stambulskiej czy legalizacja związków partnerskich napotykały opór konserwatywnej części łotewskiej sceny politycznej i społeczeństwa. W obecnym układzie koalicyjnym oba projekty są jednoznacznie popierane przez NV i P. Z kolei ZZS warunkuje swoją postawę względem tych zmian ich zgodnością z konstytucją. Jednocześnie obie propozycje wydają się o wiele ważniejsze jako element polityki zagranicznej (budowania pozytywnego wizerunku) niż spełnienie oczekiwań większości Łotyszy.
- Proeuropejski i proatlantycki kurs polityki zagranicznej i bezpieczeństwa nowego gabinetu oznacza kontynuację prac obu poprzednich rządów NV. Szefem dyplomacji zostanie dotychczasowy premier. Resort obrony przypadnie zaś P, a tekę ministra obejmie były dyrektor Łotewskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych Andris Sprūds, który mówi płynnie po polsku, a tytuł doktora nauk politycznych uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim.

ANEKS

Biogram nowej premier

Evika Siliņa (ur. 1975 r.) działa w polityce od 2011 r. Pierwsze kroki stawiała w nieistniejącej już Partii Reform, a następnie związała się z Jednością / Nową Jednością. Kilkakrotnie bezskutecznie starała się o mandat do parlamentu, udało jej się to dopiero w wyborach do 14 Saeimy w 2022 r. Przez większość swej kariery politycznej zajmowała stanowiska doradcze. Przez lata blisko współpracowała z Rihardsem Kozlovskim, a od 2019 r. – z Kariņšem. W jego pierwszym rządzie (2019–2022) pełniła funkcję sekretarza parlamentarnego premiera, a w drugim, utworzonym po ostatnich wyborach parlamentarnych w 2022 r. – minister opieki społecznej. Zanim trafiła do polityki, w latach 2003–2012 prowadziła indywidualną praktykę adwokacką. Wykształcenie prawnicze uzyskała na Uniwersytecie Łotewskim oraz Wyższej Szkole Prawa w Rydze. Porozumiewa się płynnie po angielsku oraz rosyjsku. Jest mężatką i ma troje dzieci.

Skład rządu koalicyjnego Eviki Siliņi

Stanowisko	Polityk	Ugrupowanie
premier	Evika Siliņa	Nowa Jedność
minister finansów	Arvils Ašeradens	Nowa Jedność
minister edukacji i nauki	Anda Čakša	Nowa Jedność
minister sprawiedliwości	Inese Lībina-Egnere	Nowa Jedność
minister spraw zagranicznych	Krišjānis Kariņš	Nowa Jedność
minister spraw wewnętrznych	Rihards Kozlovskis	Nowa Jedność
minister ochrony środowiska i rozwoju regionalnego	Inga Bērziņa	Nowa Jedność
minister zdrowia	Hosams Abu Meri	Nowa Jedność
minister opieki społecznej	Uldis Augulis	Związek Zielonych i Rolników
minister rolnictwa	Armands Krauze	Związek Zielonych i Rolników
minister gospodarki	Viktors Valainis	Związek Zielonych i Rolników
minister klimatu i energii	Kaspars Molnis	Związek Zielonych i Rolników
minister transportu	Kaspars Brīkšens	Postępowi
minister obrony narodowej	Andris Sprūds	Postępowi
minister kultury	Agnese Logina	Postępowi